

Beslutningsforslag nr. B 63. Fremsat den 23. februar 1993 af Aage Frandsen (SF), Tommy Dinesen (SF), Gade (SF), Lilli Gyldenkilde (SF), Birgitte Husmark (SF), Hanne Thanning Jacobsen (SF) og Jes Lunde (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om en frivillig sabbatordning på arbejdsmarkedet

Folketinget pålægger regeringen i folketingsåret 1992-93 at fremsætte lovforslag om en frivillig sabbatordning med henblik på ikrafttræden den 1. januar 1994 efter følgende retningslinjer:

1. Der gives alle lønmodtagere mulighed for frivilligt at tage et såkaldt sabbatår én gang inden for hvert syvende år. Lønmodtageren er i sabbatåret berettiget til dagpenge. Sabbatåret kan vare fra et halvt til et helt år.
2. Arbejdsgiveren er forpligtet til at ansætte en anden lønmodtager som vikar for den, der har sabbatår. Lønmodtageren bevarer sine rettigheder i henhold til indgåede fagretlige aftaler (anciennitet, tryghedsaftaler, arbejdsmarkedspension m.v.).

Bemærkninger til forslaget

Generelle bemærkninger

Dette beslutningsforslag skal ses i sammenhæng med en række forslag, SF fremsætter med henblik på:

- at forøge uddannelsesindsatsen
- at nedbringe arbejdsløsheden
- at give arbejdsfrihed
- at give de arbejdsløse frihedsgrader til, om muligt, at beskæftige sig selv, uden at dette medfører fratagelse af dagpenge eller bistandshjælp
- at afsætte midler til at udvide arbejdsmarkedet.

SF har adskillige gange fremsat forslag i Folketinget om, at lønmodtagerne skal have mulighed for at tage et sabbatår på dagpenge.

Det er for det første sket ud fra et ønske om, at lønmodtagerne på denne måde kan få højere livskvalitet – f.eks. ved at få mulighed for at tage en uddannelse, at være mere sammen med deres børn, at rejse eller noget helt tredje.

For det andet er det ud fra et ønske om, at nogle af de arbejdsløse kan komme i arbejde, ved at de overtager job, som de mennesker, der tager et sabbatår hidtil har haft.

Dette beslutningsforslag følger tankegangen i tidligere forslag fremsat af SF, senest beslutningsforslag nr. B 6 fra folketingsåret 1991–92. (Folketingstidende 1991–92, forhandlingerne sp. 685, Till. A sp. 1065 og sp. 2488).

Bl.a. ud fra et ønske om, at der kunne blive taget hul på orlovtankegangen, gik SF positivt ind i de såkaldte aktiveringsforhandlinger i foråret 1992 om orlovsordninger til bestemte formål – forældreorlov og uddannelsesorlov samt den såkaldte VUS-ordning.

Samtidig med, at forældreorloven og uddannelsesorloven samt VUS-orloven var gode forslag i sig selv, betragtede SF disse orlovsordninger som en begyndelse til indførelse af en mere generel sabbatorordning senere.

De hidtidige erfaringer med orlovsordninger har dog desværre ikke levet op til forventningerne. I følge et notat fra Finansministeriet fra den 2. februar 1993

har kun 2.108 påbegyndt orlov i 1992 imod det forventede antal på 28.000.

Det hænger bl.a. sammen med, at de regler, som ordningerne administreres efter, ikke har været tilstrækkelig fleksible. Der er nogle bindinger og blokeringer, som gør, at ordningerne ikke er blevet tilstrækkelig udnyttet.

Med aftalen af 15. februar 1993 mellem aftalepartierne er der dog åbnet op for større fleksibilitet samtidig med, at orlovsperioden er udvidet til et år. Disse forbedringer må derfor forventes at betyde, at flere nu vil benytte sig af de allerede vedtagne orlovsmuligheder.

Men for mange vil ordningerne fortsat ikke være økonomisk fordelagtige nok.

SF betragter dette forslag om en generel sabbatorlov som et supplement til de mere specielle orlovsordninger – dvs. forældreorlov og orlov til uddannelse. Der er tale om en fri orlov i forhold til de mere specielle orlovsmuligheder. De specielle orlovsmuligheder skal efter SF's opfattelse fortsat forbedres – ikke mindst på satserne. Men uanset hvor gode de bliver, vil der være et behov for en mere generel mulighed for en fri orlov. Og hvor der for de specielle orlovsordninger ikke bør stilles for strenge krav til antal år på arbejdsmarkedet, er det naturligt med et krav om et antal år på arbejdsmarkedet, når der er tale om en generel og fri sabbatorordning. I forslaget opereres der med 7 år. Dette tal er i mere end en forstand ikke hellig for SF. Hvis der viser sig ønsker herom og behov herfor, kunne SF godt forestille sig, at kravet om de 7 år blev nedsat til f.eks. 5 år.

Ideen om sabbatorlov har for SF gennem adskillige år været en central del af SF's politik til bl.a. nedbringelse af arbejdsløsheden.

Men også i andre partier har der været lignende ideer fremme.

Det Radikale Venstre taler f.eks. i »Velfærdssamfundet under forandring« om »at arbejdsløse får mulighed for at arbejde og uddanne sig – også i udlandet – samtidig med opretholdelse af dagpenge og kon-tanthjælp«.

Kristeligt Folkeparti har været inde på lignende tanker.

Og i forbindelse med debatten om statsministerens redegørelse til Folketinget den 4. februar 1993 udtalte CD's ordfører, Peter Duetoft: »CD mener stadig væk, at jobrotation, sabbatordninger, orlovsordninger er svaret på den store arbejdsløshed.«

Da SF samtidig også forventer, at det fjerde regeringsparti, Socialdemokratiet, er positivt over for tanken om at gennemføre en generel sabbatorlov, går SF ud fra, at den nye regering vil leve op til dens eget motto »en ny start« på dette område, og at den dermed går positivt ind for forslaget om en sabbatorlov.

Ifølge Økonomiministeriets konjunkturoversigt, februar 1993, forventes arbejdsløsheden at nå et rekordstort antal på 335.000 personer i 1993.

Der er derfor brug for alle forslag, som kan bidrage til nedbringelse af arbejdsløsheden. Det drejer sig om at forøge uddannelsesindsatsen, give større frihed for de arbejdsløse til at beskæftige sig med noget meningsfyldt, mens de er arbejdsløse, og indførelse af en generel sabbatordning til afløsning af de særlige orlovsordninger, vi allerede kender.

Arbejdsløsheden er vort største samfundsmæssige og menneskelige problem, og det er nødvendigt med nytænkning i bekæmpelsen af arbejdsløsheden.

Der ligger et paradoks i, at et fald i beskæftigelsen finder sted samtidig med en vækst i produktionen. Dette skyldes en kraftig produktivitetstigning i erhvervslivet, som igen har baggrund i den voldsomme teknologiske fornyelse, som finder sted i disse år. Fra 1980 til 1990 steg bruttofaktoriindkomsten målt i faste priser med 26 pct., mens beskæftigelsen kun steg med 6 pct.

SF er ikke modstander af teknologisk fornyelse. Tværtimod er det en forudsætning for, at dansk erhvervsliv kan klare sig i den skærpede internationale konkurrence. Men det er nødvendigt, at den nye teknologi bliver til glæde for de mange almindelige mennesker i samfundet og ikke kun til gavn for erhvervslivets overskud.

En forudsætning for en drastisk nedbringelse af arbejdsløsheden er bl.a. en bedre fordeling af det eksisterende arbejde. Det har SF forsøgt såvel med forslaget om en frivillig sabbatordning som med forslag om afspadsering af overarbejde. SF finder det himmelråbende uretfærdigt, at nogle har overarbejde, mens andre intet arbejde kan få på trods af store anstrengelser med jobsøgning, efteruddannelse m.v., og at nogle mennesker gerne vil have et sabbatår, men ikke kan få fri hertil, samtidig med at mange tusinder er arbejdsløse.

En frivillig sabbatordning vil ikke komme til at belaste virksomhedernes omkostninger, eftersom folk jo i realiteten kun bytter plads. De, der har arbejde, går frivilligt på dagpenge, og andre ledige kommer i arbejde i hvert fald i nogen tid. I heldigste fald vil et års uddannelse betyde, at nogle medarbejdere kan komme bedre kvalificerede tilbage til arbejdsmarkedet og være med til at afhjælpe flaskehalsproblemerne, f.eks. i situationer, hvor virksomheder omstiller og udvikler produktionen.

Ligeledes vil en frivillig sabbatordning kunne give børn og forældre mere tid sammen, et problem, alle politiske partier og deres ungdomsorganisationer er interesserede i at få løst.